

Кузнєцов Михайло Валентинович,
начальник Департаменту оперативно-
технічних заходів Національної поліції
України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЯКИХ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У ПРОТИДІІ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВопорушенням

Як свідчить аналіз практики, законотворець обмежив у правах підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, визначивши ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [1] такою, у якій норми по своїй суті є відсильними до норм, закріплених відповідними статтями глави 21 Кримінального процесуального кодексу України.

Отже, за час застосування КПК України практикою виявлено низку важливих факторів, які безпосередньо впливають на ефективність, оперативність та якість досудового розслідування.

У ст. 93 КПК передбачено можливість для сторони обвинувачення здійснювати збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та НСРД, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей (зокрема, шляхом тимчасового доступу до речей і документів), висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених кодексом. Сторона захисту наділена правом збирання доказів, крім іншого, шляхом ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, НСРД та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів [2].

Проведення таких НСРД як зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж потребує використання відповідних технічних засобів, які згідно з ч. 4 ст. 39 Закону України «Про телекомунікації» оператори телекомунікацій установили на своїх телекомунікаційних мережах для здійснення уповноваженими органами ОРЗ.

Ураховуючи викладене, є потреба в унесенні змін та доповнень до ч. 4 ст. 39 Закону України «Про телекомунікації» щодо допустимості використання встановлених операторами телекомунікацій технічних засобів не тільки для здійснення ОРЗ, а й проведення НСРД та забезпечення тимчасового доступу до речей і документів, які містять інформацію про зв'язок [3].

Отримання інформації про зв'язок здійснюється за рішенням слідчого судді з дотриманням процедур гл. 15 КПК [2]. Ураховуючи потребу правоохоронних органів в оперативності отримання такої інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави, а також з метою звільнення операторів телекомунікацій від виконання

функцій, що не пов'язані з напрямками господарської діяльності, при виконанні ухвал слідчого судді про надання дозволу на тимчасовий доступ до інформації про зв'язок пропонується норма щодо сприяння операторами телекомунікацій у можливості тимчасового доступу до інформації про зв'язок з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем.

Викласти зміни у проекті Закону пропонується наступним чином:

Частину четверту статті 39 Закону України «Про телекомунікації» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 12, ст. 155, 2004 р., № 48, ст. 526, 2006 р., № 14, ст. 116, 2006 р., № 30, ст. 258, 2010 р., № 10, ст. 105, 2010 р., № 38, ст. 504, 2012 р., № 5, ст. 35, 2012 р., № 19-20, ст. 176, 2012 р., № 49, ст. 560, Офіційний вісник, 2012 р., № 89, ст. 3592) після слів «уповноваженими органами оперативно-розшукових заходів» доповнити словами «проведення негласних слідчих (розшукових) дій та забезпечення тимчасового доступу до речей і документів, які містять інформацію про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо», а після слів «сприяти проведенню оперативно-розшукових заходів» доповнити знаками та словами «..., негласних слідчих (розшукових) дій та тимчасовому доступу до зазначеної інформації з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем,...».

Такий підхід у регулюванні відповідає резолюціям Ради Європейського Союзу від 17.01.1995 «Про законне перехоплення телекомунікацій», від 20.06.2001 «Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг» щодо права правоохоронних органів вимагати надання їм доступу до інформації про зв'язок у реальному часі або якомога швидше після закінчення зв'язку (п. 2) [4; 5].

Запропоновані в проекті зміни і доповнення відповідають також ч. 4 ст. 263 КПК щодо обов'язку керівників та працівників операторів телекомунікаційного зв'язку сприяти виконанню дій із ЗІТТМ, вживати необхідних заходів щодо нерозголошення факту проведення таких дій та отриманої інформації, зберігати її в незмінному вигляді [2].

Необхідність прийняття запропонованого законопроекту обумовлена потребою приведення норм ч. 4 ст. 39 Закону України «Про телекомунікації» у відповідність до вимог КПК та створення законодавчих підстав для використання технічних засобів, які встановлені операторами телекомунікацій на телекомунікаційних мережах, для забезпечення інтересів кримінального провадження [3].

За умови реалізації зазначених пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення кримінального процесуального законодавства відбудеться сприйняття європейського та міжнародного досвіду і значно підвищиться ефективність досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4652-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4652-17>.
4. Закон України «Про телекомунікації»: Закон України від 18 листопада 2003 року № 1280-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>.
5. Резолюція Ради Європейського Союзу від 17.01.1995 «Про законне перехоплення телекомунікацій» URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_235.
6. Резолюція Ради Європейського Союзу від 20.06.2001 „Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг». URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_234.

Кравчук Олексій Олегович,

суддя Вищого антикорупційного суду,
доктор юридичних наук, доцент

СУДОВІ СЕРВІСИ У ВИЩОМУ АНТИКОРУПЦІЙНОМУ СУДІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ

Суди зазвичай вважають різновидом державних установ, що найповільніше сприймають тенденції осучаснення. Судовому процесу в більшості країн світу сьогодні притаманні традиційні символічні елементи, відомі ще зі стародавніх часів. Однак, у 2020 р. Вищий антикорупційний суд, як і кожен суд, як, власне, і кожна юридична особа в Україні і в світі, зіткнувся з питаннями оптимізації судових сервісів, з урахуванням нових вимог, що висуває пандемія COVID-19.

У цій статті маємо на меті розглянути особливості судових сервісів у ВАКС в умовах пандемії. Під судовими сервісами ми маємо на увазі не лише процес здійснення правосуддя у кримінальних справах, який, практично, не змінився, алей інші, пов'язані зі здійсненням правосуддя, аспекти діяльності суду, пов'язані з його взаємовідносинами з відвідувачами суду. Важливість якісної діяльності суду та його апарату із забезпечення судових сервісів в умовах пандемії зростає.

В літературі відзначається, що питання про те, чи є суд місцем, чи послугою, в умовах пандемії є найбільш значимим [1].